

**การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก**

อภิรัฐพงศ์ สุกิจประภานนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

นิคม นาคอ้าย¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รับต้นฉบับ: 31 มกราคม 2559 รับผิดชอบ: 11 เมษายน 2559

บทความวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพื่อการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 โรงเรียน ประชากรจำนวน 916 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก 5 ฐาน คือ ฐานอำนาจการให้รางวัล ฐานอำนาจการบังคับหรือลงโทษ ฐานอำนาจทางกฎหมาย ฐานอำนาจการอ้างอิง และฐานอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา พบว่าการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.83$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ อำนาจจากการให้รางวัล การบังคับหรือลงโทษ อำนาจจากการอ้างอิง อำนาจทางกฎหมายและอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ : ฐานอำนาจ, ผู้บริหารสถานศึกษา

¹การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึง นิคม นาคอ้าย คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม E-mail: kom_jan@hotmail.com

A study of power usage of School Administrators Under the Secondary Education Service Area Office 39 Phitsanulok

Abhiratthaphong Sugidpraphanon

Pibulsongkram Rajabhat University

Nikom Nakai¹

Pibulsongkram Rajabhat University

Received: 31 January 2016 Accepted: 11 April 2016

Research Article

The objective of this research study was to examine the power usage of school administrators under the Phitsanulok Secondary Educational Service Area Office 39. The population of the study consisted of 916 people and the samples were 269 people. Research instrument was a questionnaire surveying opinions of the power usage of the school administrators in five aspects including Rewarding power base, Coercive power base, Legitimate power base, Reference power base, and Expertise power base. The data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The findings indicated that, overall, the power usage of the school administrators under the Phitsanulok Secondary Educational Service Area Office 39 was at a high level ($\bar{x} = 4.83$). When each aspect was ranked from the highest to the lowest, it was as follows; the Rewarding power base, Coercive power base, Reference power base, Legitimate power base, and Expertise power base.

Keywords: power based, school administrators

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Nikom Nakai Pibulsongkram Rajabhat University E-mail: kom_jan@hotmail.com

บทนำ

บทบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ฉบับนี้ในหมวด 1 มาตรา 9 กล่าวถึงการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายใน การปฏิบัติให้ยึดหลัก การกระจายอำนาจ การบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง สถานศึกษานับได้ว่าเป็นองค์กรระดับปฏิบัติการที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและ สร้างสรรค์ความเป็นมาตรฐานและคุณภาพให้เกิดขึ้น สังคมและชุมชนต่างคาดหวังและเชื่อมั่นว่าสถานศึกษา ยุคใหม่จะเป็นองค์กรหลักสำคัญของการสร้างความมั่นใจด้านมาตรฐานและคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ เกิดขึ้นกับนักเรียนในท้องถิ่น หรือชุมชนนั้นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยต้องอาศัยกระบวนการจัดการ บริหารที่ดี มีกลไกของการพัฒนาที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและเกิดขึ้นโดยความร่วมมือร่วมใจ จากบุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ชัยชาญ ศรีสังข์, 2549)

การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารนั้น ยังเป็นข้อสนทนากันอยู่เสมอว่าอำนาจมาจากแหล่ง อำนาจหรือฐานอำนาจใด ที่จะส่งผลสู่ความสำเร็จพร้อม ๆ กับความชอบธรรม หากพิจารณาในองค์ประกอบ จากสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกองค์กรซึ่งมีจำนวนมากและมีภารกิจ ที่กว้างขวาง และหลากหลายต้องปฏิบัติ เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการ ทำให้การทำงานบางครั้งปฏิบัติงานไม่ มีประสิทธิภาพ บางสถานการณ์ค่อนข้างมีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัด ดังนั้นพฤติกรรมการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญยิ่งที่จะทำให้ภารกิจหรือเป้าหมายการปฏิบัติงานจะบรรลุ ความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะ ศักยภาพหรือพฤติกรรมการบริหารงานที่มาจากพื้นฐานการ ใช้อำนาจที่มีอยู่ว่าจะกระทำหรือปฏิบัติต่อบุคลากรในองค์กรอย่างไร บางครั้งในการบริหารงาน ในหน่วยงาน ให้ประสบความสำเร็จย่อมประสบปัญหาหลากหลายประการ อาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างของบุคลากร ในองค์กร และการใช้อำนาจของผู้บริหารระดับต่างๆ การที่ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่ไม่เหมาะสมกับคนและงาน ย่อมทำให้งานประสบความล้มเหลว หรือได้ผลไม่ตรงตามเป้าหมาย การใช้อำนาจบังคับที่เคร่งเครียดมี กฎเกณฑ์อย่างเข้มงวด การทำงานที่มุ่งแต่ผลงานมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงผู้ร่วมงาน ย่อมมีผลกระทบต่อขวัญ และกำลังใจ ในบางครั้งผู้บริหารใช้อำนาจพรับเพรื่อ อ้างข้อกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ มาใช้กับครูมากเกินไป หรือ การใช้อำนาจตามความพึงพอใจและอารมณ์ของตนเอง นอกจากนั้นการไม่ยึดหลักคุณธรรมเป็นพฤติกรรม ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร ทำให้บรรยากาศการทำงานไม่สดใส คณะครูไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขาดความสามัคคี มีการลาหรือขาด การมาทำงานสายผิดปกติ อันเป็นผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ประกอบกับการใช้อำนาจที่มีชอบ ใช้เกินขอบเขต ไม่ใช่โดยสุจริตและไม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณธรรม (ศักดิ์ชัย ณรงค์หนู, 2543)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ ฐานอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะกรอบแนวคิดการใช้ฐานอำนาจของ เฟรนช์ และราเวน (French and Raven, 1959 อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550) ได้แบ่งอำนาจเป็น 5 ฐานได้แก่ ฐานอำนาจจากการให้รางวัล ฐานอำนาจการบังคับหรือลงโทษ ฐานอำนาจทางกฎหมาย ฐานอำนาจจากการอ้างอิง และฐานอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษาครั้งนี้

ดังนั้นการศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้อำนาจฐานอำนาจใดบ้างมาน้อยเพียงใด จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะผลจากการศึกษาจะทำให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจถึงผลของการบริหารโรงเรียน โดยการใช้ฐานอำนาจของผู้บริหารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับการใช้ฐานอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ฐานอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการใช้ฐานอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 โรงเรียน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ส่วนกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมาจากตารางของ เครซี่ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จากประชากรครูผู้สอนจำนวน 876 คนได้ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 229 คน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ประชากรทั้งหมดจำนวน 40 คนรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 269 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และบทความต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ทฤษฎีของ French and Raven ตลอดจนรายละเอียดวิธีการทำวิจัยเชิงสำรวจและเทคนิควิธีการในการจัดสร้างเครื่องมือ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยได้ครอบคลุมเนื้อหาแต่ละด้านเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก

2.3 กำหนดรูปแบบและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามในแต่ละตอนโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

2.4 ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามของ บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 143)

2.5 ประมวลความรู้ที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.6 นำแบบสอบถามที่เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item congruence : IOC) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.5-1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ความถูกต้องตามรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.7 หาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (พิสนุ พองศรี, 2549) ได้ค่าเท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ศึกษาขออนุมัติจัดทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกและเก็บแบบสอบถามให้คณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 269 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหา ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้านแล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง ผู้บริหารใช้อำนาจ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง ผู้บริหารใช้อำนาจ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง ผู้บริหารใช้อำนาจ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง ผู้บริหารใช้อำนาจ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง ผู้บริหารใช้อำนาจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งในภาพรวมของด้านอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านอำนาจการบังคับหรือลงโทษ ด้านอำนาจทางกฎหมาย ด้านอำนาจจากการอ้างอิงและด้านอำนาจจากการให้รางวัลตลอดจนผลการวิจัยเป็นรายข้อ ในภาพรวม พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด คือด้านอำนาจจากการให้รางวัล ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาด้านอำนาจการบังคับหรือลงโทษ ($\bar{X} = 4.08$) อันดับที่สาม ด้านอำนาจจากการอ้างอิง ($\bar{X} = 4.07$) อันดับที่สี่ ด้านอำนาจทางกฎหมาย ($\bar{X} = 4.00$) อันดับสุดท้ายด้านอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ ($\bar{X} = 3.98$)

1. ด้านอำนาจจากการให้รางวัล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด คือผู้บริหารยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจหรือให้รางวัลลักษณะอื่นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาตามโอกาสที่อำนวย ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบ เลื่อนหรือแต่งตั้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำรงตำแหน่งด้วยความเป็นธรรมอยู่ ($\bar{X} = 4.36$) อันดับที่สามผู้บริหารจัดสวัสดิการพิเศษในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ ($\bar{X} = 4.13$) อันดับสุดท้ายผู้บริหารผู้บริหารสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้ตำแหน่งที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 3.98$)

2. ด้านอำนาจการบังคับหรือลงโทษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลกที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงความไม่พอใจผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการเฆี่ยนหรือไม่พูดคุยด้วยหากไม่ปฏิบัติตามมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาผู้บริหารกดดันให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยให้มีผลงานในระดับสูง ($\bar{X} = 4.18$) อันดับที่สามผู้บริหารควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวดในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.13$) อันดับสุดท้าย ผู้บริหารกำหนดวิธีการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามวิธีของตนเอง ($\bar{X} = 3.93$)

3. ด้านอำนาจทางกฎหมาย เมื่อพิจารณาเป็นการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลกที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด คือผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบาทของผู้บังคับบัญชา โดยแจ้งระเบียบกฎหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา ผู้บริหารสั่งงานชัดเจน ละเอียดย ไม่คลุมเครือหรือซับซ้อนตามขั้นตอนของสายงานในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.27$) อันดับที่สาม ผู้บริหารมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติได้ตรงตามความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษา ($\bar{X} = 4.02$) อันดับที่สุดท้ายผู้บริหารพิจารณาการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างตรงไปตรงมาเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 3.88$)

4. ด้านอำนาจจากการอ้างอิง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด คือผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์เป็นกันเองและเข้าพบได้ง่าย ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาผู้บริหารเป็นบุคคลที่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเชื่อมั่น ศรัทธา ชื่นชม ($\bar{X} = 4.37$) อันดับที่สาม ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.13$) อันดับที่สุดท้ายผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรมในทุกๆ ด้าน ($\bar{X} = 3.98$)

5. ด้านอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลกที่มีค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด คือผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาผู้บริหารใช้ความสามารถเฉพาะตัวแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้รวดเร็วและถูกต้อง ($\bar{X} = 4.20$) อันดับที่สามผู้บริหารให้คำปรึกษา และคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.99$) อันดับที่สุดท้ายผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานหรือโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.86$)

อภิปรายผล

การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญดังนี้การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลกมีการดำเนินงานในระดับมาก สอดคล้องกับ ครรชิต เอี่ยมคุ้ม (2546) ได้ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผลการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร มีการใช้อำนาจมากและอารีย์ ชินสุวรรณ (2543) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการใช้อำนาจ ในการบริหารงานของผู้บริหารสตรีมีการใช้อำนาจ โดยรวม ในระดับมากและการใช้อำนาจ แต่ละด้านส่วนใหญ่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับสูงสุด ด้านอำนาจจากการให้รางวัล รองลงมาด้านอำนาจการบังคับหรือลงโทษ อันดับที่สามด้านอำนาจจากการอ้างอิง อันดับที่ดีด้านอำนาจทางกฎหมาย และอันดับสุดท้ายด้านอำนาจที่เกิดจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอารีย์ ชินสุวรรณ (2543) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจ ในการบริหารของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการใช้อำนาจ ในการบริหารงานของผู้บริหารสตรีมีการใช้อำนาจโดยรวมในระดับมากและการใช้อำนาจแต่ละด้านส่วนใหญ่ในระดับมาก ยกเว้นการใช้อำนาจเชื่อมโยงในระดับปานกลาง โดยมีการใช้อำนาจอ้างอิงสูงกว่าทุกอำนาจ และมีการใช้อำนาจเชื่อมโยงน้อยกว่าทุกอำนาจแต่การใช้อำนาจจากการให้รางวัลสูงกว่าทุกอำนาจนั้นถือเป็นการดี ซึ่งคลีนสไกล์ (Kshensky, 1990) เชื่อว่า การใช้อำนาจในทางที่ดีจะช่วยทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ นอกจากนี้ การใช้อำนาจที่ดีจะช่วยสร้างประสิทธิภาพให้แก่โรงเรียนอีกด้วยเขาจึงทำการวิจัยโดยเลือกศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางของนิวยอร์ก จำนวน 34 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูใหญ่ 34 คน ผู้ช่วยครูใหญ่ 113 คน และครู 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง แบบประเมินพฤติกรรมของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนในเรื่องการใช้พฤติกรรมบังคับ การใช้อำนาจหน้าที่และการใช้อิทธิพลอื่นๆ แบบสำรวจความต้องการพื้นฐานของโรงเรียนในเรื่องวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนภาวะผู้นำ บรรยากาศในโรงเรียน การสื่อสารระหว่างครู การสื่อสารกับผู้อำนวยการโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจ ของผู้อำนวยการ โรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนใช้ทั้งอำนาจ หน้าที่และอิทธิพลในการบริหารโรงเรียนครูใหญ่ที่เป็นผู้นำอย่างชาญฉลาดและเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน ด้านอำนาจการให้รางวัลอยู่ในอันดับสูงสุด ดังนั้นการเสริมสร้างพลังอำนาจในด้านนี้ควรพิจารณาการให้รางวัลตามความเหมาะสมและเมื่อมีโอกาสอำนาจทั้งนี้การให้รางวัลเป็นการตอบแทนครูได้และยังเป็นการสร้างความพึงพอใจและเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และควรเพิ่มในเรื่องของความยุติธรรมในการให้รางวัลผู้ใต้บังคับบัญชา

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน ด้านอำนาจการบังคับ เป็นอันดับรองลงมา ดังนั้น ผู้บริหารควรใช้พลังงานด้านนี้เมื่อจำเป็น ควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติงานในโรงเรียนเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบต่อโรงเรียนเพื่อที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียนและพัฒนานักเรียนให้เป็นเยาวชนที่ดี และเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำความผิดควรลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดตามสมควรกับความผิดด้วยความยุติธรรม โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ควรมีการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้พลังอำนาจในด้านต่างๆ ที่นอกเหนือไปจากการใช้พลังอำนาจในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารให้เหมาะสมกับบุคคลที่ร่วมปฏิบัติงาน

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในพื้นที่เพื่อสังเกต สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*
- ครรชิต เอี่ยมคุ้ม. (2546). *ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.*
- ชัยชาญ ศรีสังข์. (2549). *การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.*
- พิสนุ พองศรี. (2549). *วิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.*
- ศักดิ์ชัย ณรงค์หนู. (2543). *ศึกษาพฤติกรรมด้านจริยธรรมผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส (1989).*
- อารีย์ ชินสุวรรณ. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- Kshensky, M. (1990). *Principal Power and School Effectiveness : A Study of Urban Public Middle Schools. Dissertation Abstracts International. 51(6): 185.*